

بسمه تعالی
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه
دانشکده بهداشت
گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت
قالب نگارش طرح درس
XXXXXXXXXXXX

عنوان درس: بهداشت مادران و کودکان

مخاطبان: دانشجویان ترم سوم کارشناسی پیوسته بهداشت عمومی

تعداد و نوع واحد: ۲ واحد نظری

زمان ارائه درس: سه شنبه ها ساعت ۴-۲

مدرس:

دکتر فاطمه رجعتی (دانشیار گروه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه)

شرح درس:

آشنایی با کلیات و چگونگی مراقبت های کمی و کیفی مادران و کودکان آشنا شده و روند رشد و تکامل کودکان، عوامل موثر بر آن و راه های پیشگیری از اختلال در سلامتی، رشد و تکامل و مرگ و میر کودکان و مادران.

اهداف کلی

۱. آشنایی با کلیاتی در مورد بهداشت مادر و کودک
۲. آشنایی با چگونگی مراقبت های مادران و کودکان (کمیت، کیفیت و اجزا مراقبت)
۳. آشنایی با رشد و تکامل کودکان و عوامل موثر بر آن و توان تشخیص چگونگی و روند رشد و تکامل
۴. آشنایی با عوامل موثر و خطرزا در سلامت مادر و کودک و راه های پیشگیری از آن
۵. آشنایی با عوامل موثر در مرگ کودکان و مادران و راه های پیشگیری از آن

اهداف جلسات به تفکیک هر جلسه

جلسه اول: تعریف بهداشت مادر و کودک تاریخچه و اهمیت بهداشت مادر و کودک در ایران و جهان

۱. تعریف بهداشت مادر و کودک را بداند.
۲. تاریخچه بهداشت مادر و کودک را در جهان بداند.
۳. تاریخچه بهداشت مادر و کودک را در ایران بداند.
۴. بهداشت نوجوانان و زمان بلوغ را شرح داده و تاثیر آن را بر سلامت بداند.
۵. بهداشت ازدواج و مولفه های ازدواج پایدار را مورد ارزیابی قرار دهد.
۶. اهداف توسعه هزاره سوم را معطوف به بهبود سلامت مادران شرح دهد.

جلسه دوم: مراقبت ها و خدمات قبل از بارداری، و دوران بارداری

۱. اهداف مراقبت های دوران بارداری را نام ببرد.
۲. بتواند انجام مشاوره های قبل از ازدواج را هدایت نماید.

۳. میزان های مرگ و میر مادران و راه های پیشگیری از آن را بدانند.
۴. با نحوه تشکیل پرونده در اولین مراجعه مادر و فرم های مربوطه آشنا گردد.
۵. بتواند تاریخ احتمالی زایمان را محاسبه نماید.
۶. حاملگی های پر خطر را شناسایی نماید.

جلسه سوم: مراقبت ها و خدمات دوران بارداری

در پایان دانشجو باید قادر باشد

۱. نحوه رشد و جنین و عواملی که بر رشد جنین اثر گذارند را توصیف نماید.
۲. برنامه واکسیناسیون در زمان بارداری را توصیف کند.
۳. میزان مصرف مواد غذایی هر گروه در دوران بارداری با توجه به هرم غذایی شرح دهد.
۴. میزان افزایش وزن مادر در دوران بارداری را بر اساس شاخص توده بدنی برای مادران باردار محاسبه نماید.
۵. مشکلات شایع مادران در دوران بارداری را بشناسد.
۶. بتواند در مورد مشکلات شایع دوران بارداری آموزش های لازم را به مادران ارائه نماید.

جلسه چهارم: مراقبت های پس از زایمان، عوارض زایمان، مراقبت مادر پس از زایمان

در پایان دانشجو باید قادر باشد

۱. آمادگی روانی برای برای زایمان و شیردهی را به مادر بدهد.
۲. هدف از مراقبت های هنگام زایمان را نام ببرد.
۳. انقباض های واقعی را از انقباضات کاذب زایمان تشخیص دهد.
۴. هدف از مراقبت های پس از زایمان را بازگو کند.
۵. عوارض روانی مادر بعد از زایمان را شرح دهد.
۶. مراقبت های روتین نوزاد بعد از زایمان را شرح دهد.

جلسه پنجم: مراقبت های ادغام یافته سلامت مادران و برنامه کشوری مادری ایمن

در پایان دانشجو باید قادر باشد

۱. در برنامه کشوری مادری ایمن علائم و نشانه های در مرحله تشخیص بارداری را بداند.
۲. در برنامه کشوری مادری ایمن اقدامات لازم را در موارد خطر انجام دهد.
۳. در مراقبت اول بارداری بتواند علائم فوری خطر را ارزیابی کند.
۴. در مراقبت اول بارداری بتواند اقدامات لازم در موارد خطر را ارزیابی نماید.
۵. در مراقبت ۲۰ هفته اول بارداری علائم خطر را ارزیابی نماید.
۶. در مراقبت ۲۰ هفته اول بارداری اقدامات لازم در موارد خطر را انجام دهد.
۷. در مراقبت ۲۰ هفته دوم بارداری علائم خطر را ارزیابی کند.
۸. در مراقبت ۲۰ هفته دوم بارداری اقدامات لازم در موارد خطر را انجام دهد.

جلسه ششم: بیمارستان دوستدار مادر، نوزاد طبیعی شاخص ها و ویژگی ها

در پایان دانشجو باید قادر باشد

۱. اهداف کلی و اختصاصی نهضت بیمارستان های دوستدار مادر را شرح دهد.
۲. اصول و چارچوب بیمارستان دوستدار مادر را بیان نماید.
۳. نمره آپگار نوزاد را محاسبه نماید.
۴. در مورد مراقبت های لازم از نوزادان پس از تولد تصمیم گیری نماید.

جلسه هفتم: نوزاد نارس، در معرض خطر و اقدامات مداخله ای برای آنان

در پایان دانشجو باید قادر باشد

۱. کودکان در معرض خطر را شناسایی نماید.
۲. نوزادان کم وزن به هنگام تولد را از نوزاد سالم تمییز دهد.
۳. نوزاد نارس را از سایر نوزادان تشخیص دهد.
۴. نوزادانی که نسبت به سن به دنیا آمدن کم وزن هستند را تعریف نماید.
۵. علل و عوامل موثر بر تولد نوزادان کم وزن را شرح دهد
۶. اقدامات مداخله ای مستقیم و غیر مستقیم در کاهش بروز نوزادان کم وزن را توصیف نماید.
۷. نوزادان را از نظر زردی بررسی نماید.
۸. شیرخواران زیر دو ماه را از نظر زردی ارزیابی نماید.

جلسه هشتم: زیج حیاتی و میزان های مرگ و میر مادران و کودکان

در پایان دانشجو باید قادر باشد

۱. زیج حیاتی و قسمت های مختلف آن را شرح دهد.
۲. میزان های مرگ و میر مادران و راه های پیشگیری از آن را بداند.
۳. میزان های مرگ و میر کودکان و راه های پیشگیری از آن را نام ببرد.
۴. میزان های مرگ و میر نوزادان را تعریف نماید.
۵. بتواند هر یک از میزان های ذکر شده را در جمعیت نمونه محاسبه نماید.

جلسه نهم: عوامل تعیین کننده رشد و تکامل شاخص های آن

دانشجو در پایان باید قادر باشد

۱. تعریف رشد و تکامل را از یکدیگر تمایز دهد.
۲. عوامل تعیین کننده رشد و تکامل را تقسیم بندی نماید.
۳. شاخص های اندازه گیری رشد را نام ببرد.
۴. عوامل موثر بر میزان وزن کودک را نام ببرد.
۵. شاخص های اندازه گیری رشد را برحسب سن کودک تا ۸ سالگی باز گو کند.
۶. میزان کالری توصیه شده به ازای کیلوگرم وزن بدن (RDA) از بدو تولد تا ۸ سالگی بیان نماید.
۷. زمان رشد دندان ها و عوامل مرتبط با آنرا توضیح دهد.

جلسه دهم: پایش رشد ۱

دانشجو در پایان باید قادر باشد

۱. توزین کودک و رسم منحنی رشد و فواصل آنرا بداند.
۲. اهمیت پایش رشد را بشناسد
۳. کارت پایش رشد و صدک های مرتبط با آن را شرح دهد
۴. نحوه رسم منحنی رشد یک کودک را انجام دهد.
۵. انحراف از رشد طبیعی را تقسیم بندی و هریک را شرح دهد.
۶. تاخیر رشد و انواع آن را بر اساس شاخص های آنتروپومتری توضیح دهد.

جلسه یازدهم: پایش رشد ۲ و تکامل

دانشجو باید قادر باشد

۱. عواملی که سبب ایست یا افت وزنی شیرخوار می شود را بشناسد.
۲. شاخص های سوء تغذیه در کودکان را تقسیم بندی کند.
۳. تقسیم بندی واترلو در سوء تغذیه کودکان شرح دهد.
۴. پارامترهای تکامل را نام ببرد.
۵. مراحل تکامل کودک را از بدو تولد تا انتهای ۷ سالگی توصیف کند.
۶. نقش تغذیه ای شیرخوار را تا یک سالگی تشریح کند.

جلسه دوازدهم: ترکیبات و خواص شیر مادر

دانشجو در پایان باید بتواند

۱. ارزش تغذیه ای شیر مادر را برحسب مواد معدنی آن بیان کند.
۲. جنبه های ایمنولوژیک شیر مادر را بیان کند.
۳. فاکتورهای ضدالتهاب شیر مادر را شرح دهد.
۴. چگونگی تغذیه نوزاد با شیر مادر را بیان کند.
۵. نقش هورمون ها در تولید و جاری شدن شیر را بیان نماید.

جلسه سیزدهم: شیردهی در شیرخواران و نوزادان

دانشجو در پایان باید بتواند

۱. وضعیت درست پستان گرفتن نوزاد را به تصویر بکشد.
۲. نکات مهم در شیردادن را به نوزاد شرح دهد.
۳. اقدامات مهم در موفقیت شیردهی را توضیح دهد.
۴. مزایای شیردهی مربوط به کودک را بیان کند.
۵. مزایای شیردهی مربوط به شیر مادر را بیان نماید.
۶. نشانه های کاذب ناکافی بودن شیر مادر و علائم هشدار دهنده را وصف کند.
۷. تغذیه مادر شیرده را به طور خلاصه بیان کند.
۸. تغییر ترکیبات شیر مادر در طول شیردهی و در طول زمان بیان کند.

جلسه چهاردهم: دستور العمل اجرای ترویج تغذیه با شیرمادر در بیمارستان های دوستدار شیرخوار

دانشجو در پایان باید بتواند

۱. مشکلات مربوط به شیردهی در مادر را توصیف و حل و فصل نماید.
۲. تغذیه با شیر مادر در شرایط خاص شیرخوار و دچار بیماری را تشریح کند.
۳. تغذیه با شیر مادر در شرایط خاص مادر را توصیف کند.
۴. روش های دوشیدن شیرو ذخیره و نگهداری آن را بیان نماید.
۵. از شیرگرفتن نوزاد و مسائل مربوط به آن را به خوبی طبقه بندی نماید.
۶. تغذیه تکمیلی و دوره های آن را در کودکان بکارگیرد.

جلسه پانزدهم: واکسیناسیون کودکان

در پایان دانشجو باید قادر باشد

۱. انواع ایمنی را توصیف نماید.
۲. پاسخ ایمنی را در انسان بیان کند.
۳. زنجیره سرما و تجهیزات آن را بشناسد.
۴. ماهیت واکسن ها و نحوه نگهداری هر یک از آن تشخیص دهد.
۵. برنامه ایمن سازی کشوری طبق آخرین دستورالعمل را پیاده نماید.

جلسه شانزدهم: ارزیابی، طبقه بندی، و درمان کودک بیمار ۲ ماهه تا ۵ ساله در پایان قادر باشد

۱. در مورد مشکل سئوالات لازم را بپرسد.
۲. از نظر نشانه های خطر آن را بررسی و تصمیم گیری نماید.
۳. کنترل کودک از نظر کم وزنی را طبق منحنی رشد انجام دهد.
۴. اقدامات قبل از ارجاع را بتواند طبق چارت انجام دهد.
۵. درمان کودکان مبتلا به اسهال را بر حسب طبقه بندی موجود بداند.
۶. توصیه های تغذیه ای در هنگام بیماری و سلامت را بشناسد.

جلسه هفدهم: غربالگری و آزمون های تشخیصی در پایان دانشجو باید قادر باشد

۱. مفهوم غربالگری را تعریف نماید.
۲. هدف غربالگری را توصیف کند.
۳. غربالگری و آزمون های تشخیصی را از هم تمایز دهد.
۴. معیارهای غربالگری را بیان کند.
۵. غربالگری پاپ اسمیر را تشریح و شرایط آنرا برای زنان توصیف کند.
۶. خودآزمایی پستان و نحوه انجام آن را در زنان تشریح نماید.

منابع:

۱. بارداری و زایمان ویلیامز، ویراست بیست و چهارم، سال ۲۰۱۴، ترجمه دکتر بهرام قاضی جهانی و روشنگر قطبی، انتشارات گلبن ۱۳۹۴
 ۲. بهداشت مادر و کودک، سوسن پارسای، پروانه رضا سلطانی، انتشارات سنجش چاپ هشتم، ۱۳۹۴
 ۳. دستورالعمل کشوری ایمن سازی چاپ ۱۳۹۴
 ۴. آخرین دستورالعمل های کشوری مادران و کودکان
- روش تدریس:** «سخنرانی تعاملی، بحث گروهی، یادگیری مشارکتی، کلاس های وارونه»
- رسانه های کمک آموزشی:** «ویدیو پروژکتور، کامپیوتر، استفاده از شبکه های مجازی»

ساعت	تاریخ	نمره	روش آزمون	آزمون
۱۶-۱۴ شنبه ها	هر جلسه کلاس	۸	پرسش و پاسخ، انجام تکالیف محواله و کویز	تکالیف کلاسی
۱۶-۱۴ شنبه	۹۸/۱/۲۸		آزمون کتبی	آزمون میان دوره
		۱۰	آزمون کتبی	آزمون پایان دوره

مقررات درس و انتظارات از دانشجو:

از دانشجویان محترم انتظار می رود:

- ۱- حضور منظم و دقیق در جلسات درس داشته باشند.
- ۲- در فعالیت های کلاسی و فعالیت های یادگیری شرکت نمایند.
- ۳- در هر جلسه آمادگی پاسخ گویی به کویز های تعیین شده را داشته باشد.
- ۴- از منابع و سایت های معتبر علمی برای پاسخ گویی به سئوالات طول جلسات استفاده نمایند.
- ۵- تلفن همراه خود را در کلاس درحالت خاموش نماید.

بسمه تعالی
جدول زمانبندی درس

روز و ساعت جلسه: شنبه ها ساعت (۱۶-۱۴) کلاس شماره ۵

جلسه	موضوع درس	مدرس	روش تدریس	وسیله کمک آموزشی
۱	تعریف بهداشت مادر و کودک تاریخچه و اهمیت بهداشت مادر و کودک در ایران و جهان	دکتر فاطمه رجعتی	سخنرانی تعاملی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور
۲	مراقبت ها و خدمات قبل از بارداری، و دوران بارداری	دکتر فاطمه رجعتی	بحث گروهی و سخنرانی تعاملی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور توسط نرم افزار های آفیس و پرزی
۳	مراقبت ها و خدمات دوران بارداری	دکتر فاطمه رجعتی	یادگیری مشارکتی	نرم افزار های آفیس و پرزی
۴	مراقبت های پس از زایمان، عوارض زایمان، مراقبت مادر پس از زایمان	دکتر فاطمه رجعتی	سخنرانی تعاملی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور
۵	مراقبت های ادغام یافته سلامت مادران و برنامه کشوری مادری ایمن	دکتر فاطمه رجعتی	یادگیری مشارکتی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور
۶	بیمارستان دوستدار مادر، نوزاد طبیعی شاخص ها و ویژگی ها	دکتر فاطمه رجعتی	بحث گروهی و سخنرانی تعاملی	نرم افزار های آفیس و پرزی
۷	نوزاد نارس، در معرض خطر و اقدامات مداخله ای برای آنان	دکتر فاطمه رجعتی	سخنرانی تعاملی و بحث گروهی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور
۸	زیج حیاتی و میزان های مرگ و میر مادران و کودکان	دکتر فاطمه رجعتی	یادگیری مشارکتی	برگه های یادگیری
۹	عوامل تعیین کننده رشد و تکامل شاخص های آن	دکتر فاطمه رجعتی	یادگیری مشارکتی	برگه های یادگیری
۱۰	پایش رشد ۱	دکتر فاطمه رجعتی	کلاس وارونه، بحث گروهی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور
۱۱	پایش رشد ۲ و تکامل	دکتر فاطمه رجعتی	یادگیری مشارکتی	برگه های یادگیری
۱۲	ترکیبات و خواص شیر مادر	دکتر فاطمه رجعتی	سخنرانی تعاملی و بحث گروهی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور
۱۳	شیردهی در شیرخواران و نوزادان	دکتر فاطمه رجعتی	سخنرانی تعاملی و بحث گروهی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور
۱۴	دستور العمل اجرای ترویج تغذیه با شیرمادر در بیمارستان های دوستدار شیرخوار	دکتر فاطمه رجعتی	یادگیری مشارکتی	برگه های یادگیری
۱۵	واکسیناسیون کودکان	دکتر فاطمه رجعتی	سخنرانی تعاملی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور
۱۶	ارزیابی، طبقه بندی، و درمان کودک بیمار ۲ ماهه تا ۵ ساله	دکتر فاطمه رجعتی	کلاس وارونه و بحث گروهی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور
۱۷	غربالگری و آزمون های تشخیصی در زنان	دکتر فاطمه رجعتی	سخنرانی تعاملی و بحث گروهی	کامپیوتر، ویدیو پروژکتور